

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ БОЛМАСТЫ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952
август
27
СРЕДА
№ 168 (2598)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

ВКП(б) ТК-нын Секретариатынын шийтпир (1 арын).
Франциянын элчини Г. Л. Жоксту И. В. Сталиннын хүлээп алганы (1 арын).
Ажаап алымшыккыны болгаш күрүңге тараа дужалазын кыска хуусаада доозар (2 арын).
А. Норжун. — Районун ажил-

агый, культура тургузушкунун херезинге херезженерин киржилгези (2 арын).
М. Вавуу. — Районда культура-чырыдышкын албан черлеринин ажылы беди денелече (2 арын).
И. Принцев. — Область школаларына биология эртемнеринин баш-

кылашкынын эле тургускашынын түнелдери (3 арын).
К. Кара-оол. — Колхозтарда библиотекалар (3 арын).
Болгар Улус Республикада (4 арын).
Улустарнын тайбын камгалаан конгресинге белеткел (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

ССРЭ-нин хөгжүлдесинин беш дугаар беш чыл планы

ВКП(б)-нин ээлчегли съездинин 1952 чылдын октябрь 5-те чыктылар дугайында ВКП(б)-нин Төп Комитетинин доктаалын совет улус улуг соруу киришкени-биле уткаан.

ССРЭ-де социализмин тилелгелеринин соруу кирикчизин болгаш организакчызы—Ленин—Сталиннын улуг партиязынын съездинин чыктылар дугаар болза, бистин улустун амыдыралына төөгүлүг ужуу-дузала болушкун болур. Совет улус болза, ВКП(б)-нин XIX съездининге чаа-чаа кайгамчыкты тилелгелери-биле коммунисттик партияны долгандыр, ажилчы чоннарнын генийлиги баштычызы болгаш башкызы эш Сталиннын долгандыр сырый катыжышкыны-биле ужуражып турар.

Эш Сталин 1946 чылдын февраль 9-та кылган төөгүлүг чугаазына чоокку үелерде болгаш оон-даа ынайгы үелерде коммунисттик партиянын планнарын айтып шыгган. Бистин улус болза, партиянын кыйгырын өзүгээр улус ажил-агыйын каттап тургузары болгаш хөгжүлдери дээш социализмге чарышты канчаар-даа аажок улуг тургузукчу-тыынгыр күштүү-биле калбарган, дайын сөөлдүндө беш чылдын планын хуусаазынын бетинде күүсеткен. Волгада болгаш Днепрде, Донда болгаш Аму-Дарьяда тергин улуг, суг күжү-биле ажилдаар электри станцияларынын болгаш канааларынын тудушкуннары болза, совет күрү-ненин өзүп турар күчү-шыдалынын болгаш оон тайбын күзөөн политиказынын толгарай херечилеши ол болуп турар.

Оң улуг тудушкуннарынын баштайгызы—Волга-Доннун судно чорур В. И. Ленин аттыг каналы ажилдап турар бүдүрүлгө черлеринин одуруунда кирген.

1951—1955 чылдарда ССРЭ-ни хөгжүдеринин беш дугаар беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларынын төлөвилени совет кижилер улуг өөрүшкү-биле уткаанар. Беш беш чыл планы болза, ССРЭ-нин улус ажил-агыйынын чаа күчүлүг көдүр-лүшкүнүн айтып турар болгаш улустун материалдыг чаагай амыдыралынын, культурун денеленини оон-даа ынай улуг өзүшкүнүн хандырар. Улетпүрүнүн ниити продукциязынын чылда ортумак темпизин 12 хуу хире өстүрүп тургаш, беш чыл дургузунда улетпүр бүдүрүлгезинин денеленини бедирин 70 хуу хире бедидерин баш бурунгаар айтып турар.

Планныг социализмге ажил-агыйнын эң чугула принциби болза, улус ажил-агыйынын бүгү-ле адырларына соксаал чок бурунгаар хөгжүлденин үнденини болур аар улетпүрүнү бирги ээлчеге сайзырадыры, эң ылангыя ону бедик темпиз-биле өстүрери болуп турар. Беш дугаар беш чыл планынын талазы-биле директиваларнын төлөвилени болза, бүдүрүлгенин чепсек херекселдеринин бүдүрүлгезинин («А» бөлүктүн) өзер темпизин 13 хуу хемчеге болгаш хергелд чүдүдеринин бүдүрүлгезинин («В» бөлүктүн) өзер темпизин чыл бүрүдө 11 хуу кылдыр чедип алырын айтып турар.

рүп үндүрери беш чылдарын дургузунда ийи каттап хире көвүдзөн турар. Беш дугаар беш чыл планы болза, тудуг ажилдарын моон-даа артык канчаар-даа аажок улуг кылдыр калбартырын, улетпүрүнү бүгү-ле адырларына техниктиг депшилгени боттадыларыннын перспективаларын ажадып берип турар. Улетпүр бүдүрүлгезин улам ынай көдүрер сорулга-биле улетпүргө күрүңени капитал салышкыны 1946—1950 чылдарда турганына денелзеге, 1951—1955 чылдарда ийи каттап өстүрер. Чаа-чаа бүдүрүлгелерин болгаш агрегаттарын ажилдадып, ажылап эгелзени-биле холбаштыр оларын чаартып, чаа дериг-херекселдерин тургузуп, бүдүрүлгени механизастап база интенсификастап, технологтуг ажилдарын экижидип тургаш, амгы үеде ажилдап турар бүдүрүлгелеринин күчү-шыдалын улгатырарын база айтып турар.

Чаа беш чыл планы болза, көдээ ажил-агыйнын улам ынай хөгжүү-рүнчө улуг кичээнгенин салып турар. Көдээ ажил-агыйнын кол-ла сорулгазы болза, моон мурундагызы ышкаш база-ла көдээ ажил-агыйнын шупту культуураларынын дужуктугун бедидери оларнын продуктудуун деңге улгатырып тургаш, ниитинин малдарынын баш санын улам өстүрери, колхозтарын ниитижитинген ажил-агыйын улам-на быжылгап, база хөгжүдүп, көдээ ажил-агыйга мурунакчы техниканы болгаш агрокультураны калбаа-биле ажылап тургаш, совхозтарын, МТС-теринин ажилдаарын экижитишсаан, чер болгаш мал ажилдарынын ниити болгаш бараанын продукцияларын көвүдзери болур. Колхозтар, МТС-тер болгаш совхозтар болза, бо үенин эң болбаазын техниказы-биле немештир хандыртынар, оларнын иштинде электри тракторларын болгаш көдээ ажил-агый бүдүрүлгезинин культууразын соксаал чокка көдүрүп, бойдушту чаартырыннын планын чедипшкенин күүседиринге эргежок чугула бүгү чүдүдерин айтырлар.

Совет кижинин дугайында, ажилчы чоннарнын чаагай амыдыралынын болгаш культурун денеленини чайгылыш чок өздүлгезинин дугайында сталинчы сагыш-салышкын беш дугаар беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларынын төлөвилениден толгарай көстүп турар. Калбак хергелденин бараанынын кылып үндүрери дыка улугу-биле калбарар. Күрүңенин болгаш кооперативтин садыларына үрүмкөп садар бараан саарылгазы барык-ла 70 хуу улгадыр. Национал оругланы 60 хуудан эвээш эвес өстүрерин, улус ажил-агыйына ажилчыларнын болгаш албан-хаакчыттарынын санын улам-на өстүрерин, оларнын боттуг ажил-төлөвирин болгаш тараачыларнын олча-ажыктарын улгатырарын айтып турар. Чуртталга бажынарнын тудуглары, а ол ышкаш чурттакчылыг черлеринин чаагайжыдылганын тудуглары улам артык калбарар.

Беш дугаар беш чылда эртемниг болгаш культураны, кадык камгалаанын болгаш чырыдышкынын албан черлеринин четкилери улугу-биле калбартынар болгаш улус ажил-агыйынын болгаш культураны бүгү-ле адырларына мергежилдик кадрларны белеткээрине, ажилчы чоннарнын коммунисттик кижизидилгезинге, оларнын культура-техниктиг денелени бедидеринге улуг кичээнгенин улгандырып турар.

Чаа беш чыл планы болза, бүгү совет кижилерге хүн-бүрүдө бистин Төрзөн чуртувустун күчү-шыдалын быжылгаары дээш демисежиринге толгарай программаны берип турар. Беш дугаар беш чыл планын күүседир чорук болза, социализмден коммунизмге хөгжүп киреринин оруунга бурунгаар улуг базым болур.

ассортименти өзүгээр бүдүрүлгө чери бүрүзү бүдүрүлгө планын күүседирин чедип ап тургаш, социализмге мөөнзешкенин улам ынай өстүреринче ажил-агыйнын иштики үнер дөстери мобилизастап мөөнзээр» деп беш беш чыл планынын талазы-биле директиванын төлөвиленинде чугаалап турар.

Мурунакчы техниканы ажылап ханыладып, күш-ажылды организастаарын экижидип, ажилчы чоннарнын культура-техниктиг денелени бедидип тургаш, беш чылдарын дургузунда күш-ажылдын бүдүрүчүлүүн улетпүргө 50 хуу хире, тудуга—55 хуу, көдээ ажил-агыйга—40 хуу улгатырары эргежок чугула.

Улетпүрдө болгаш тудуг ажилдарында аар болгаш хөй күш кирер ажилдарын механизастаарын колдуунда доозар сорулга туруп турар. Оон-бике хергелештир беш чылдын дургузунда улетпүр продукцияларынын бот-өртзөн 25 хуу хире болгаш тудуг ажилдарынын өртзөн 200 хуудан куду эвес кылдыр кудуладыр. Директиванын төлөвиленинде чугаалап турары болза: «Бо беш чылдын планы-биле тургустунган сорулгалар болза, партия, совет, ажил-агый, профвилел, комсомол организацияларын улуг негелделерин салып турар болгаш чаа беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседиринче ажилчы чоннарнын калбак массаларын мобилизастаарын, база бистин организацияларынын ажилында четпестерин эң дүргөн ууткаар сорулга-биле шүгүмчүлөлдү калбартырын негеп турар. Улетпүрүнү, колхоз бүдүрүлгелеринин чарыкчыларынын болгаш транспортун, улус ажил-агыйнын өске-даа адырларынын мурунакчыларынын бүдүрүлгенин улгатырар, күш-ажылдын бүдүрүчүлүүн бедидер, бот-өрткети чингедир дээш чүткүлүңгө бүгү хемчег-биле дузаламчы көргүзери эргежок чугула болуп турар.

1951—1955 чылдарда ССРЭ-ни хөгжүдеринин беш чыл планы болза, бүгү делегейге канчаар-даа аажок улуг ужуу-дузалыг. ВКП(б)-нин XIX съездинин беш чыл планынын талазы-биле директиваларынын төлөвиленинде чугаалап турары: «Социализмин канчаар-даа аажок улуг амыдыралчы күжүн, ажил-агыйнын социализмге системазынын капиталисттик системадан үнденини-биле артык күштүү бо (бешки) беш чыл планы бүгү делегейин мурунга база каттап көргүзөр. Бо беш чыл планы болза, тайбын ажил-агыйнын болгаш культура тургузушкунуну планы болуп турар. Ол болза, Совет Эвилелинин болгаш улус демократиязынын чурттарынын экономика талазы-биле дем-катыжышкынын кады ажилдажылганын улам ынай быжылгаарына, болгаш калбартырына, ден эргеге болгаш бот-боттарына дузалажырыннын эгезинге үндөйлөшө садыны сайзырадырын күзөп турар бүгү-ле чурттар-биле экономниг харылзаалары сайзырадырына улуг деткимчени бээр».

Коммунисттик партияны долгандыр сырый катышкан Совет Эвилелин улустары болза, тургузукчу күш-ажылдын чаа-чаа чедипшкени-биле, бүгү улустун социализмге чарыжынын күчүлүг көдүрүлүшкүнү-биле ВКП(б)-нин XIX съездинин уткуп турар. Социализмге чарыштыг улуг күжү, тайбынын херзэн камгалаарынче ажилчыларнын, колхозчуларнын болгаш, интеллигенциянын чаңгыс эп-сеткилди чүткүлү, коммунисттик ниитиледи тургузарына ажилчы чоннарнын чайгылыш чок шийтирлиги—чаа беш чыл планын долдур болгаш ажыр күүседиринче улганган турар ужурулуг.

Совет Эвилелин улустар-Ленин—Сталиннын улуг партиязынын шылагатынган удуртулгазы-биле беш дугаар беш чыл планын чедипшкенин күүсеткеш, коммунизм тилелгезинче бурунгаар чаа, улуг базымны кылар.

(«Правданын» мурунку чүлү).

Бүгү обкомнарга, крайкомнарга болгаш эвилелдешкен республикаларнын компартияларынын Төп Комитеттеринге

Чаа беш чыл планынын талазы-биле болгаш чаа Уставтын талазы-биле төлөвилелдерин делгеренгей-биле чугаалажыр чорукту калбартырын, бо ажилды болдунар арга-биле эге организациялар-дай эгелзэрин ВКП(б)-нин Төп Комитеди силерге хүлээдип тур. Шүгүмчүлелдин бүрүн хостуг болу-

рун хандырбышаан, чугаалажышкына партиянын бүгү кежигүннерин болгаш кандидаттары киириштирер херек. Партияни парлагла болза, чүүлдүг деп көргөн-даа, шүгүмчүлелдин-даа чүүлдери парлап үндүреринге бодунун арынчарын бээр ужурулуг.

ВКП(б) ТК-нын Секретариаты.

Румын Улус Республиканын Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. Георгиу-Деже

БУХАРЕСТ

Хосталганын хүнү—национал байырлалдын хүнүнде мээң чуректин ханызынган байырымны болгаш улус-демократтыг Румынияны тургузарына чаа-чаа чедипшкенин чедип алырын румын улус-

ка эп-найыралчы өзү-биле күзээнимни хүлээп алырын эш Дарга Силерден болгаш Румын Улус Республиканын Чазаандан диледим.

И. СТАЛИН.

ССР Эвилелин Министрлер Чөвүлелин Даргазы эш Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

МОСКВА, КРЕМЛЬ

Эргим эш Сталин! Бистин Төрзөн чуртувусту алдарлыг Совет Армиянын хостаанын 8 чыл болган оюнун хүнүнде Румын Улус Республиканын улугу фашизмни тилелзенин улуг организакчызы, улустарнын тайбын дээш демиселин тук тудукчуу, бүгү делегейин ажилчы чоннарнын генийлиг башкызы Силерге боттарынын сагыш-сеткилин угландырбышаан, боттарынын Силерге ынаан, хүндүткелдин болгаш бердингенин илередип, Силерге изин-биле байыр чедирип тур.

Бистин улус болза, Совет Эвилелин Чепсектиг Күштеринин, гитлерлиг мөлчүлөлдөн бистин Төрзөн чуртувусту хостаары дээш боттарынын ханын төкөн Совет Армиянын солдаттарынын болгаш офицерлеринин ачазы-биле хосталган. Бистин Төрзөн чуртувустун хостакчылары Совет Армиянын мадырлыг дайычларынын дугайында ыдыкты-биле сактып туралар.

Боттарынын хостакчы улуг-чаагай хүлээлгезин күүсеткен Совет Армиянын тилелгези болза, боттарынын салым-чолун шуут холонга алгаш, фашисттик диктатураны ап октааш, улустун эрге-чагырын тургузуп, социализмин тургузарынын оруунче киреринин аргазын бистин улуска берген.

Социализмге болгаш тайбынын Совет эвилелеринге доктаамал, узук чокка, бүгү тала-биле дузалап турары дээш румын улус болза, улуг совет улуска, Совет Чазакка болгаш Совет Эвилелин Коммунисттик партиязынга, эргим Иосиф Виссарионович Сталин Силерге изин-биле өөрүп байырлап турар.

Социализмин болгаш тайбынын Совет Эвилелинге баштажаны лагеринин чурттарынын аразында бот-боттарына дузалажырыннын үнденин болур пролетар интернационализминин идеологиязынын болгаш улустарнын аразында акы-дунмалышкы болгаш дем-катыжышкынын чоруктарын подикказынын чайынанчак илередикчизин болза, ол дузаламчы болуп турар.

Бистин Төрзөн чуртувустун хосталганынын 8 чыл оюн Румын Улус Республиканын ажилчы чоннары чуртуу социализмге индустриализастаарынын, электридеринин болгаш көдээ ажил-агыйны механизастаарынын, ажилчы чоннарнын амыдырал денелени бедидеринин, улус эрге-чагыргазын бы-

жыглаарынын талазы-биле чаа-чаа чедипшкенин улуг ужуражып турар дээрзин Силерге-медгелзери өөрүчүг болуп турар.

Румын Улус Республиканын чаа конституциязынын төлөвиленин бүгү улустун чугаалажып турар чорук болза, тайбыны, боттарынын хосталганын, боттарынын күш-ажылынын үре-түнелдерин камгалап, аас-кежиктиг амыдырал дээш демисежиринче румын улустун тура-сорукутун илереткен күчүлүг болушкун болган.

Боттарынын тайбын тургузукчу күш-ажылын уламчылаарынын күзели-биле долдунган бистин улус болза, тайбынын ханызы-биле үнелеп турар болгаш ону камгалаарына шийтирлиг-лаа, Тайбынын, бодунун хамаарышпас чорукун болгаш национал тускай чорукун үнденин болза, улуг Совет Эвилели-биле найыралда болгаш эвилелде дээрзин, олар биляп туралар. Силернин генийлиг удуртулганар-биле коммунизмни тургузукчуларынын—совет улустун чедип алган канчаар-даа аажок улуг чедипшкени-нери, беш дугаар беш чыл планынын Совет Эвилелинин мурунга ажадып турары чырыткыланчак перспективалары болза, чаа дайынны кысыкчылар, улустарнын кулданкычылары—америк-англи империалистерин кем-буруулуг планнарын тайбынын, улус демократиязынын болгаш хосталганынын шынныг херээ тилеп турар дээрзинге бистин чуртувустун миллион-миллион ажилчы чоннарнын иди елин улам быжылгап турар.

Улуг совет улус делгеренин! Тайбынын, хосталганын болгаш улустарнын найырларынын чөлөнгизи—улуг Совет Эвилели чурт-тап, быжыгар болзу!

Совет Социалисттик Республикаларнын Эвилелин алдарлыг Чепсектиг Күштери делгеренин!

Румын-совет найырал чүс-чүс чылдарда делгерезин!

Ажилчы киж и төрелтенгенин улуг генийн, румын улустун ада-өгбези болгаш эң эки өнүкү, бүгү делегейин ажилчы чоннарыннын башкызы—улуг Сталинга алдар!

Румын Улус Республиканын Министрлер Чөвүлелин Даргазы Г. ГЕОРГИУ-ДЕЖ.

Румын Улус Республиканын Национал Улуг Хуралынын Президиумунун Даргазы доктор Петру Грозага

БУХАРЕСТ

Румыниянын хосталганынын 8 чыл оюн таварыштыр ССРЭ-нин Дээди Сөвединин Президиумундан болгаш мээң бодумдан байырымны база румын болгаш совет улустарнын аразында эп-найыралдын ха-

рылзааларын улам ынай быжылгаарын күзөп турарымны хүлээп ап көрүңер, эш Дарга.

Н. ШВЕРНИК.

Совет Социалисттик Республикаларнын Эвилелин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы эш Н. М. ШВЕРНИККЕ

МОСКВА, КРЕМЛЬ

Алдарлыг Совет Армиянын Румыниянын фашисттик эжелекчилерин дарлалындан хостаанынын сас чыл болган оюн таварыштыр румын улустун ханызы-биле өөрүп четирип турарын Силерин бодунарга болгаш Силерин дамчыштыр бүгү совет улуска Румын Улус Республиканын Национал Улуг Хуралынын мурундан болгаш бодумун мурундан илередип тур мен.

Румын улус болза, Совет Эвилелин акы-дунмалышкы дузаламчынын ачазы-биле августун 23-түн хүнүн бо чылын социализмин тургузары дээш чорудуп турар ажилдарына болгаш демиселинге чаа-чаа алдарлыг чедипшкенин-биле ужуражып турар болгаш Совет Социалисттик Республикалар-

нын Эвилелин баштап турары тайбынын күчүлүг лагерин быжылгаарына деткимчелиг салышкынын кылып турар.

Улуг совет улуска, маадырлыг, хостакчы Совет Армияга, депшилгелиг киж и төрелтенгенин шыггарангай угаанын баштычызы, бистин улустун эн-не ынак өнүкү, бүгү-делегейде тайбынын тук тудукчузу Иосиф Виссарионович Сталинга изиг ынакшылын бистин төрзөн чуртувустун ажилчы чоннары илередип турар.

Румын Улус Республиканын Национал Улуг Хуралынын Президиумунун Даргазы доктор ПЕТРУ ГРОЗА.

Франциянын элчини Г. Л. Жоксту И. В. Сталиннын хүлээп алганы

Август 22-де ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазы И. В. Сталин Франциянын элчини Г. Л. Жоксту хүлээп алган.

Хүлээп алымшыкка ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинский болгаш Франциянын эл-

чин черинин чөвүлекчизи дээрзи Брионваль олар киришкеннер. (СӨТА).

Ажаап алышыкынын болгаш күрүнөгө тараа дужаалгазын кыска хуусаада доозар

Районнуң ажил-агый, культура тургузушкунун херээнге херэеженнерниң киржилгези

Сарыг-Сеп МТС-тиң чөвүлели

Чоокта чаа Сарыг-Сеп МТС-ке МТС чөвүлели болган. Анаа колхозтар даргалары, хову бригадаларының бригадирлери, участка агрономнары, комбайндрлар, дээрэ трактористер, нарын молотилкаларның машинистери киришкен.

Чөвүлелдиң киржикчилери сизге ажаап алышыкынын, чайгы чер аударышыкынын доозарынын болгаш тараа ажаап алышыкынын, тараа дужаалгазын чедишкениниң чорударынын айтырларын чуугаалашкан.

МТС директору эш Зайцев илеткел кылган. Районнуң колхозтары болгаш Сарыг-Сеп МТС нийтининь мадынга чөвүлелдиң белектеринин, талазы-биле дыка хожудаанын, мынчага чедир районнуң колхозтары сизге белектеринин, силос салышыкынын планнарын күөсетпезин, мындыг байдалды көре тура-ла МТС-тиң дирекциязы болгаш колхозтар баштаар черлери мал чөвүлелдиң белектеринин темпирин дүргедиринче чогуур хемчег албаанын илеткелчи чуугаалаан.

Дүжүт ажаап алышыкынын МТС-тиң болгаш колхозтарын түн-дүгүт алышыкынын

недлерин үндүрүшкөөн, эш Зайцев МТС-даа, колхозтар-даа ажаап алышыкына багай белектеринин айтыккан. Комбайннар хову турлагдарынче четче чорутуу маанайн, чамдыктары узун хуусаалыг септелге негеп турарын, чамдык нарын молотилкаларын септелгези доозулбаанын, комбайн агрегаттарын кижилер-биле четчелевезинин, штурваль-ныйлар, дензичилер болгаш үчүтчиктер-биле инструктор кылдырмаанын, кывар, чаар чүүл чедишпезин илеткелчи айтыккан.

МТС-тиң тудуг техниги эш Лемберг, Ворошилов аттыг колхозтун даргазы эш Киселёв, комбайндр эш Мурыгин, кызыл-туктуг трактор бригаданын бригадирин эш Лифанов, «Кызыл тул» колхозтун даргазы эш Есипов болгаш оон-даа өскөлөр санал бергенер.

МТС чөвүлели илеретинген четпестерни узуткаарына, тараа кезилдезин болгаш күрүнөгө тараа дужаалгазын үлгерилг чорударынче уланган делгеренгей шийтирпирин үндүргөн.

М. КРАВЦОВ.

Колхозтун хову турлаанда

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Эрги-Бардыкта «Большевик» көдээ ажил-агый артелиниң тараажылары чаа дүжүт алышыкынында чүткүлдүг ажилдап турар. Артелиниң шөлдеринде 2 комбайннар — «Сталинец-6», самоход тараа кестирер 2 машиналар үзүктел чок ажилдап турар.

Хову турлаанда 2 өглерни дерип тиккен, хана солуннарын база көргүзүп самбыразын организаастаан. Турлагда 130 кижиле ажилдап турар, комбайннарнын ажаап алган тарааларын шандарже 4 тергелер улаштыр дажыглап турар.

Артелиде парторганизация секретари эш С. Конзай-оолдун редакцияга дынатканы болза, август 24-

ке чедир күрүнөгө 130 центнер тараа дужаагынан, Кызыл-Мажалыкта белектер пунктузунда 200 центнерин эккеп алган кургадып турар. Бистер бо чылын тараа культураларындын 678 ганы тараан бис, үнүш чаагай, ажилдын баштайгы хүнеринин илереткени гадан ортумак дүжүт 20 центнер болуп турар.

Элбекшилдиг дүжүттү чидиргочка алып, күрүнөгө тараа дужаагын дүргедир дээш күш-ажыл турлагда улам дызыгып турар. Ажил нормазын үргүлчү 150—200 хуу күөседип турар машинист коммунист Самбуу, сөөртүкчү С. Арбай база 40 харлыг С. Крапаа кадай ышкаш ажил-ишчи организаторлар хөй.

Четпестерни илередиң узуткаар

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районнуң колхозтары дүжүт ажаап алышыкынын массалыг чорудуп турар. Август 20-ге чедир 889 ганың дүжүдүн азы бүгү тараа культураларынның 10 хуузун ажаап алган. Биндыг-даа болза, ол чутулга компания ажилын районнуң чамдык колхозтары онза хожудадып турар.

Эйлиг-Хемде Сталин аттыг көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Эдүрек, парторганизация секретари эш Чадамба) тараа алышыкынын август 13-те эгелезе-даа 20-ге чедир чуле 10 ганы кескен. Оларнын планнын өзүгээр алырга, тараа кезилдезинге 120 кижиле, 96 айт, тараа кестирер 9 машиналар кирер. МТС-тен бир комбайн — «Коммунар» ажилдаар ужурулг.

Ажыл планын чогаатканындан, шийтирпирни бижээниден боттанганы ол эвес, хамык ужур ол бүгү хемчеглерни амдыралга холбаштарында, оон күөселдези дээш дингид удурулга-биле хандырында бол-

гай. Чевен, канцеляржы удуртулганың түнелинде ол колхозтун 520 га тараазы ам ажаап алып өйү безин эрттип турар.

Бо хүнерде артелиниң дүжүт алышыкынында тараа кестирер 5 машина, 65 кижиле, 30 айт бар, ажилдын шынары дыка кууду. Шаган-Арыг МТС-тиң (директору эш Гордей) бээр деп азаан «Коммунар» септелгелден безин үнмезин сураган болуп турар. Оон Калинин аттыг колхозта барган «Коммунар» 9 хонукта беш-ле ганы ажаап ал, урелик болганындан дүжүттүн 35 хуузу чидирилгил болган.

Күрүнөгө дужаар тараа планын Жданов аттыг колхоз 56 хуу, Ленин аттыг колхоз—47 хуу, Ворошилов аттыг колхоз—42 хуу, «Кызыл тул»—39 хуу күөседип турда, Сталин аттыг колхоз бо хүнерге чедир күрүнөгө тараа кирибээн. Ол бүгү үндизин четпестерни узуткаарына боттуг хемчеглерин дарый эл чорудары чуугула.

О. КЕНДЕН.

Тараалыг кызыл коштар

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). Таяк районнуң колхозтары дүжүт ажаап алышыкынын массалыг эгелеп турар. Улугатур катышкан Сталин аттыг көдээ ажил-агый артелинин Онгар-Ховуда тараазын 5 комбайн ажаап турар.

Ук колхоз август 19-ка чедир 30 тоннаны күрүнөгө дужааган. Баштайгы дүжүттү күрүнөгө кирир дээш күш-ажыл районнуң кайы-даа колхозтарында кедүрүп үнгөн.

Тараа дужаарына организаастынган кызыл коштар Балтазында «Революциянын чалбыкы» колхозтан 16 тоннаны эккеп кирген. Ол ышкаш «Элегес» совхозтан 6 тонна дужаатынган.

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районнуң тараажылары

баштайгы дүжүттү күрүнөгө кирир дээш чүткүлдүг ажилдап турарлар. Хову турлагдары-биле күрүнө складнын аразында тараалыг кызыл коштар үзүктел чок шуужуп турар.

Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхоз сөөлгү ийи хүн Чадаана пунктузунда 16 тонна тараа эккелген, оон 8 тоннаны дужаапкан, ол аразында 4 машина улаштыр маннажып турар. Ол ышкаш «Искра» колхоз 3 тоннаны кирген.

Баян-Талада «Октябрь 30 чыл оюк» колхоз чаа дүжүт алышыкынын долу күш-биле чорутушкан, күрүнөгө дужаар тараа планын дарый доозары-биле август 18-те 6 тонна кур тараа эккеп кирген.

Ажылчы херэеженнерниң политиктиг болгаш күш-ажылчы иденкейин бедидер талазы-биле Би-Хем районнуң партия организациязы элээн ажилдарын чоруткан. Хөй-ниити организацияларында, албан черлеринде, колхозтар болгаш совхоз бүүдүрүлгезинде иденкейлиг хөй-ниитичи, муракчы күш-ажылчы херэеженнерниң саны көвүлөп турар. Улуг баштычы эш И. В. Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерин чедишкенини күөседиринге херэеженнерниң киржилгези иденкейжэн.

Районнуң бүгү албан черлеринде, хөй-ниити организацияларында 350 ажыл херэеженнер, оон иштинде район Советинин депутаты 8 кижиле, көдээ (суму) Советтеринин депутаты 29 кижиле, улуг судунуң уаус төлээлери 31 кижиле ажилдап турар. «Кызыл сылдыс» колхозта О. Биче-Уруг, «Өк» совхозта А. Путинцева, Районнуң кижиле эмнелгезинде А. Алексадрова, «Красный пахарь» колхозта А. Чихачёва болгаш оон-даа өскөлөр хөй-ниитиниң ажилчыла иденкейлиг болгаш ак-сеткилдиг чорун көргүскөн. Оон аңгыда херэеженнерден партия эге организацияларын секретарларында 5 кижиле, комсомол эге организацияларында 27 кижиле, херэеженнер чөвүлелдерин кезижүүнүнде 61 кижиле ажилдап, ол организацияларын ажилын иденкейлиг башкарыкчылары болуп турарлар.

Районнуң колхозтарында күш-ажыл кылып шыдаар колхозчу херэеженнер 419 кижиле, олар колхозчу амдыралдын база бир улуг күжү болуп турар. Кочетов аттыг колхозтун инек саакчызы эш М. Степанова инектерден сүт саап алырын чедишкенини ботталдырып келген болгаш 707 күш-хүннерин ажилдап алган. «Кызыл сылдыс» колхозта О. Биче-Уруг дөрт чыл дүргүзүндө колхозтун хоюн ажаап келген, баштай 122 баш хойну хүлээп алгаш, бо аразында 450 баш чедир өстүргөн. Хойжу Биче-Уруг бо чылын чеди айларынын дүргүзүндө 561 күш-хүнүн ажилдап алган.

«Искра» колхозтун колхозчусу, хаван ажаакчызы эш М. Суворова хаваннарын азырал ажаалгазын экижиткен болгаш бо чылын төрөзү 13 баш хавандан 312 баш хаван оолдарын менди алган. Эш Суворова 1100 күш-хүнүн ажилдап алган.

Ленин аттыг колхозта хаван ажаакчызы эш Данышина болза, төрүүр хаван бүрүзүндө 25 баш хаван оолдарын алды дугайында хүлээлгелерин ажилдап болгаш бо чылын 849 күш-хүнүн ажилдап алган. Ол колхозтун кезижүүнү Т. Биче-Уруг колхозтан 140 баш хойну калдары-биле хүлээп алгаш, дөрт чыл дүргүзүндө хойну 600 ажыл баш кылдыр өстүргөн, бо чылын хойжу Биче-Уруг 425 күш-хүнүн ажилдап алган. Бо колхозчу малчылар боттарынын хайгааралында турар малдарын баш санын өстүрүшкөөн, малдын боткур мезү-шынарлыг болурун, чедип алып дээш кичээнгей салган.

А. НОРЖУН.

Чөөрби бир ажил хүнүнде

СУГ-АКСЫ (Телефон-биле). Элбекшилдиг дүжүттү чидиргочка ажаап алып, күрүнөгө тараа дужаар планын кыска үеде шевтерин күөседир дээш ажил-ишчи хүлээлгелер Суг-Хөл районнуң тараажылары улам соруку кирип, сагыш-сеткилди күш-ажылче хайныктырып турар. Районнуң колхозтары тараа алышыкынын нийтин-биле 21 ажал хүнүнде доозарын хүлээнген.

Райсовет күөскомунада даргазы эш Чүлдүмүн редакцияга дынатканы болза, август 20-ге чедир азы ажилдын баштайгы беш хүнүнде районда 415 ганың дүжүдүн ажаап алган, дүжүттүн байдалы га бүрүзүндө 15—20 центнер болуп турар. Амгы үеде районнуң шупту колхозтары тараазын ап эгелей берген.

Суг-Хөл МТС-тиң механизаторлары колхозтар-биле чардыганын керээлери боттандырар, социалистик ча-

рышта алдыганы бот-хүлээлгелерин ак-сеткилди күөседир дээш 7 комбайннар-биле ажилдап кирген. Ол ышкаш колхозтарын дүжүт алышыкынынга дузалаштырар сорулга-биле район төвүндө 15 тергелерни, 30 ажыл кижилерни эвилдеп чоруткан.

Дүжүт алышыкынын ылангыя «Большевик» колхозта эң массалыг чоруп турар. Олар 240 ганың дүжүдүн азы нийти тараа культураларын 55 хуузун ажаап алган. Ында тараа кестирер 2 машиналар, МТС-тиң 2 комбайннар үзүктел чок ажилдап турар. Колхозтун шаңнарада кургатынын турар тараалардан сөөлгү ийи хүн күрүнөгө 72,5 центнер дужаатынган. Ол ышкаш Калинин аттыг, «Сталинчы орук», Жданов аттыг, өске-даа колхозтар дүжүт алышыкынын улам калбартып турар.

А. ШААЛЫ

Дүжүт алышыкынынга шөф

САРЫГ-БУЛУН. (Телефон-биле). Элбекшилдиг дүжүттү чидиргочка алып, күрүнөгө тараа дужаарын дүргедир сорулга-биле август 24-те Эрзин район төвүндө «Чаа орук» колхозка 9 тергелерлиг, 29 чол кадырлардыг 106 кижиле шөф чоруткан.

Организаастыг удуртулганың уламында ажилдын түнели багай эвес көргүзүлгелерлиг болган. Воскресникчилер дөрт взводларга чарым ажилдаан: тараа кестирер ийи взводлар 6 га чингетараны, 2 га арбайны кеспишкан, сноптап дооскан,

оон ынай 26 кижиле (эвено удуртукчузу эш Санчаа) 3 муң снопту багалан. Сөөртүкчүлөр 9 тергелер-биле 15 гадан 272 катап дажылга чорудуп, 2 сараат сноп тургускап.

Шөфилерин иштинден хүнде 0,18 га кестирер нормазын 0,30 га чедирип турган Әлэйи, Чискал, Сарыган ышкаш ажил-ишчи организаторлар хөй илерээн. Бо талазы-биле райло, культура бажыны база белектер, черлеринин коллективтери эң ки ажилдааннар.

А. ШААЛЫ

Районда культура-чырыдышыкын албан черлериниң ажылын бедик деңгелге

Ажылчы чоннарын материалдыг чаагай амдыралдын деннели өскөн тудум, олар партия, совет болгаш культура-чырыдышыкын организаастыгы мурнунага культуруг иргелдени улам шыгыгызы-биле тургузуп турар апарганын. Эвур районнуң ажилчы чоннарын чияээ тодаргай көргүзүп турар. Олар политика болгаш экономика айтырларын талазы-биле лекция, илеткелдерин, беседаларны улуу-биле сонуурган, организаастаан хемчеглерге иденкейин-биле кирип турарлар.

Көдээниң колхозчу тараачынары ном чогаалга улам хандыкшып, хөй-хөй номнары база үргүлчүлүк парралгазын улуг сонуургал-биле номчуп турар апарганнар. Оон-биле калы шин, концерттери, кино-чурктарын көөрүн кончүг күзөп турар. Бичаарга районнуң удуртуп организаастыгы, оларнын иштинде культуру-чырыдышыкын албан черлери үстүнде негелделерин канчаар хандырып келгени?

Район төвүнүң культура бажыны, райбиблиотека, көжер кызыл өг, турум болгаш көжер ийи кино эрткин үениң дүргүзүндө ажилчы чонуну культуруг негелдени хандырып дээш чамдык ажилдарын чорутканын демделгезе чогуур. Чүд дизе, малга чөм белектеринин үезинде көжер кызыл өг (эргелекчи эш Коңчук) Дус-Даг сумузунда «Совет Тыяның беш чыл оюк», «Торгалыг» колхозтарын сизге шөлдеринге доктаамал ажилдап, бот-тывынгыр колхозчу аныктарын организаастап тургаш, концерт көргүзүүнү 2 удаа, 200 кижиле киржикчилер 6 лекцияны, 250

кижи дыннакчылыг 18 беседа, номчулгаларны чоруткан.

Ол ышкаш сизге шөлдеринде бригадаларга хана солуннарын, агитхуудустарын, көргүзүп самбыраларын шимеп каастарына, чаартып үндүреринге кызыл өг парторганизацияларга хүн-бүрү дузалашып келген. База «Торгалыг» колхозка 73 кижиле өөреникчилик беш бижик болгумнерин организаастарына иденкейин-биле кирип, культуру-чырыдышыкын практиктиг дузалашчыларны көргүзүшкөөн, колхозчу тараачынарын ортузунда бижик билбес чорукту дүргөн узуткаар дээш элээн чуугула хемчеглерин ап чоруткан.

Ол көжер кызыл өг ам Саглы сумузунда «Кызыл тараачын» колхозтун сизге, тараа шөлдеринге культуру-массалыг, политик-кижизилдиги ажилдарын чорудары-биле үнед көжүп келген. Ол ында база-ла чедишкенини ажилдап турар. Ол кызыл өг бодунун ажилын чорударда массаның күжүнө чөп даянып, ылангыя көдээ интеллигенциянын иденкейлиг кирип келгени хаара тудуп шыдаанындан үстүнде эки түнелдерни чедип ап шыдаан.

Биндыг болза-даа, нийти районну-биле алырга, көдээде ажилчы чонун ортузунга политик-кижизилдиги, культуру-массалыг ажилдын чорудуугазы чер бүрүзүндө бир дески эвес. Хандагайты, Солчур болгаш районнуң өске-даа чурттакчылыг черлеринде культуру-массалыг ажил кончүг сула чоруп турар. Районнуң культуру бажыны, райбиблиотека, турум болгаш көжер

кинолар боттарынын ажилын план чок, анаа-ла душ-таварылга барымдалап чорудуп турар. Оларнын ажилын деннели чонуну культуруг негелдезин ыракта-ла харым-лап шыдаайн турар болгаш ажил-агыйнын ээлчеглиг чуугула сорулгаларын ботталдырыныче, күрүнө мурнунага планын онаалгаларын, ылангыя эш Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгелерин чогуур өйүндө күөседиринче ажилчы массаны мобилизаастаайн турар.

Районнуң культуру бажыны (директору эш Вишнякова) онза багай ажилдап турар. Анаа чүгле кино үнүп турар боордан башка, ында уран-чүүл көргүзүүнүң бижык коллективни мынчага тургузушкан. Хандагайты суурда уран-тывыкчы анык өскөн оолдар, кыстар эвээш эвес. Бичаада-даа оларны культуру бажынынның дирекциязы, комсомол райкому бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүнө четче хаара тутпайн, кирип турарларын талантызын өстүрбейн турар. Культуру бажынынга массалыг кезээлдер, концерт көргүзүлгелер болбайн, ол хөй кезинде-ле ээниргей байдалга туруп келген.

Районнуң колхозтарында сизге, тараа ажаап алышыкынын шагдала эгелези, ам-даа үргүлчүлөп турар. А культуру бажынынның уран-чүүл коллективни мынчага шөлдерге чангыс-даа үнүшкүн кылбаан. Ажилдын мындыг чуугула өйүндө ажил шөлдеринче агиткулбргада организаастап үндүреринче ВКП(б)-нин райкому, райкуском, ВЛКСМ райкому болгаш культуру-чырыдыш-

кын килдизи (инспектору эш Чамзыр) кичээнгей салбайн, культуру-чырыдышыкын ажилдакчыларын мурнунага негелде тургуспайн турары окта таарышпас.

Район библиотеказынын (эргелекчи эш Бадана) ажилында база дыка улуг четпестер бар. Чөп ажылдаар, номчукулур-биле ажилды эки тургузар болза, библиотеказыном фондузунда политиканын, көдээ ажил-агыйнын, чечен-чогаалды эртем, техниканын четчир санын чуугула литературалары бар. Номчукулур ортузунга тайылбыр-массалыг ажил чорутпай келгенинде оларнын саны шоолуг эвес. Бо чылдын эгезинден амга чедир библиотека номчукулур-биле чангыс-даа номчулга конференциязы эрттирбээн.

Колхозтарын тудуг бригадаларында, мал фермаларында, сизге, тараа шөлдеринде ажилдап турар ажил-ишчилерин ортузунга район библиотеказы көжер библиотеказыгаштары организаастап, ном пропагандазын калбартып хүлээлгелер тургаш, ону база-ла күөсетпир турар. Ол ажилды тус-тус черлерде үзүп тургускулаан агитаторларын дамыштыр чорудар болза, улам таарымчалыг турган. Агитаторларда агитация, пропаганда ажилын чамдык чуугула-чуугула литературалары чок, оларны диленип тыптынар ужурга олар таваржып турар. Шынында оларга керектиг литература район библиотеказында анаа-ла ажылга чок чыдып тургулаар.

Ажылчы чонга кино көргүзүүнде база улуг четпестер бар. Район төвүнүн турум кинозу (механиги эш Мольшепов), ол ышкаш көжер кино (механиги эш Чимит-Дамба) көдээниң ажил-ишчилерин ортузунга

дөрт хүлээлгезин кончүг харымсалга чок күөседип турарлар. Чүд дизе, киносанстарын кончүг эвээш көргүзүп турар ийикле чуруктарын четче көргүспес, машина чеспезин үрээр чүдөөр хөй. Кино көргүзүүнө ажилчы массаның хаара тудуушкуну онза багай.

Дус-Даг, Саглы дээш ышкаш районнуң ырак-узак чурттакчылыг черлеринде көжер кино чартык чыл иштинде чангыс-даа катап барбаан. Ол черлерин колхозчу тараачынары хөй удаа негелде, диленип кылып келзе-даа, мынчага хандыр-тырмайн турар. Устүнде механиктерин талазында бир четпес чүве болза, киносанстары тургусса-даа олчер кижилерин хөй кезин халас кирер, өн-тала, таныш-көрүш тырттар багай чаңчыл барын чурттакчы чон чуугаалайып турар.

Районнуң кино көргүзүүнде база бир четпес чүве болза, репертуарын таарыштыр чогаатпайн, маршрутту барымдалавайн, кайы-хамаанчок байдал-биле ажилдап турары болур. Сизге, тараа ажаап алышыкынын амгы тулук үези ажил-ишчилерин мурнунага ак-сеткилдине барбаан болурун кино ажилдакчыларындыг шыгыгы негеп турар дээрзин билдингир. Ол негелдени районнуң кино-механиктери шуут-ла күөсетпир турарлар. Кинофикациянын область эргеледи болгаш «Главкинопрокаттын» область конторазы ол районда кино ажилдакчыларын ажилына контролду ботталдырбайн, оларны чаа-чаа кино-чуруктар, кывар, чаар материалдар болгаш өске-даа чүүлдер биле чогуур өйүндө хандырбайн, анаа-ла сураан дыннап олуруп турары канчап-даа таарышпас.

Массаның ортузунга идеологтук ажилдын чуугула кезээ—лекция пропагандазы ол районда база-ла пат. 15 кижиле составтыг лекторлар бөлүүн районда тургускан болзажок, ул бөлүк көрүштүг ажил чорутпаан. Лекция, илеткелдер кончүг эвээш номчутунуп турар болгаш оларнын идеялыг деннели чавыс ийикле районнуң иштинки амдыралы-биле холбаштырмайн турар. Шакин чулугу эдур лекция, илеткелдер номчутунмайн турар болган көдээ ажил-агый база бойдуз чартылгазын дугайында лекция пропагандазы жудайдап турар. Лекторлар бөлүүнүң ажалды планы чок болгаш оон кезижүүнери эштер Шаглы, Сонам, Кара-оол, Топул олар чартык чыл дүргүзүндө чангыс-даа лекция кылбаан.

Мынчангаш районда идеологтук ажилдын куду деннели күнү айтып турарлыг дизе, ВКП(б) райкомунун, ылангыя оон пропаганда болгаш агитация килдизинин талазында культуру-чырыдышыкын албан черлериниң ажилына партиянын оперативтиг удуртулганын хандырбайн келгенин, ол чуугула участокту ала-чаагараалашканын агымчыччелеп киргенин үстүнде фактылар тодаргай херечилеп турар.

ВКП(б)-нин Эвур райкому районда культуру-чырыдышыкын албан черлерин ажилына бодунуң удуртулганын амгы сталин дүргөн өскөртип, культуру-чырыдышыкын ажилын бедик деңгелге тургузарын чедип алза чогуур.

М. БАВУУ,

ВКП(б) обкомунуң инструктору.

Болгар Улус Республикада

Турци биче националдын культура хөгжүлдесинин дугайында сагыш салышкын

СОФИЯ. Болгарияда чурттап турар чартык миллион ажыг турщиктер хосталганы болгаш хамаарышпас чорукту чүгө улустун эрге-чагыргазы тургустунганы-биле чедип алган болгаш ден эргелик хамаатар болган. Болгар турщиктеринин амыдыралына улус эрге-чагыргазынын кирген канчаар-даа аажок чаартылгаларынын дугайын турчи чурттакчы чонун кол массаларын улам хаара тудуп турар культура революциясы чүдөн-даа артык чугаалап турар.

Чүгө сөөлгү үш чылдарнын дургузунда Болгарияда 100 муң турщиктерни бижикке өөрөткөн, оларнын ортузунда хөй херэжениер база бар. 1944 чылда чуртка шуптузу бир каш-ла турчи училищелер турган, оң хөйү шажыннын училищелери болур. Ам 832 эге болгаш 178 ортумак школалар бар. Ында 80 муң ажыг киж и өөренип турар. Оон

ангыда турчи дылга башкылар башкы кадрларны белеткээр-биле ий педагогика училищелерин болгаш бир гимназияны тургускан.

Болгариянын министрлер чөвүледи чоокта чаа шиптир үндүргөн. Ол шиптирни өзугаар Софияга Болгариянын турчи биче националдарына чаа педагогика училищезин ачкылар. Русе хоорайга баштайгы турчи херэжениер гимназиясы ажыгынар. Софиянын университетинде ортумак школаларнын болгаш педагогика училищелеринге башкыларны белеткээр тускай үш салбырларны тургузуп турар. Анаа өөредилге турчи дылга чорутунар.

Болгария хосталгынын мурнууда кулдар ышкаш чурттап турган, турчи херэжениернин культура болгаш хөй-ниити өзүлдесинин дугайында улус эрге-чагыргазы улуг сагыш салышкынын сатып турар. (СЭТА).

Болгариянын бүдүрүлгелеринде аар күш-ажылдарнын механизасташкыны

СОФИЯ. Болгариянын коммунисттик партиясы болгаш улус чааза ажилчыларнын күш-ажылынын камгалаанын дугайында канчаар-даа аажок сагыш салышкынын салып турар. Металл ажилдап кылып турар улутпунуң техникнин айыыл чок болдуларынын херэжине чүгө эрткен чылын күрүне хөрөнгинден 150 миллион левти чаргыдан. Ол болза, бүдүрүлгелеринин боттарынын ол сорулгага чаргылаары-биле үндүргөн хөй миллион левтерин санааска ындыг болуп турары ол болур.

Ажилчыларнын күш-ажылынын айыыл чок чоруун экинчилеринин чугула черинде бүдүрүлгелеринин эне нарын болгаш аар ажилдарын, эң ылангыя даг рудазынын болгаш

машина тудушкунун бүдүрүлгелери механизасташкыны болгаш автоматчылары болуп турар. Ам Болгариянын хөмүр даш шахталарында хөмүр даш тывыжы колдуунда хөмүр бузар маскараларын болгаш үттээр машиналарын дузаламчызы-биле болуп турар. Димитров хоорайнын шахталарынын хөй кезинде хөмүрү чер кырында дажылаары болгаш демир орук вагоннарына чүдүренин ажилы механизасташкыны.

Бо чылын күш-ажылдын камгалаанын херээн улам ынай экинчилеринин херэжине күрүне хөгөгизин өзугаар он-он миллион левти чаргыдаары көрдүнгөн. (СЭТА).

Чогадыкчы чоруктар

СОФИЯ. 1951 чылда болгар ажилчынар 10250 ажыг рационализаторчу саналдарын киргеннер. Оон түнелинде 82 миллион камналган алган.

Болгариянын ажилчы чоннары 1952 чылды димитровчу беш чыл планын доозарынын чылы кылдыр хуудуларынга долу шиптирлинг. Чүгө бир дугаар кварталда үлетпунуң, транспортун болгаш тудушкунун ажилчылары 7 муң рационализаторчу саналдарын киргеннер. Оларнын 2 муңун сайгар-

ган. Ол чорук барык-ла 25 миллион левти камнап аларына дузалаан.

Софияда «Болгариянын металлургия индустрия» деп заводтук коллективни бодунуң кужу-биле демир кезер станоктун пинтизин чогадып кылган болгаш ону ажыла-ла кирген. Ол чорук Болгария биче Барын Германиядан ыныг станокту кири сөөртүрүп соксаткан. Чаа станок кончук эки көрүзүлүг ажылдап турар болгаш күрүнеге он-он муң левти камнап бээр. (СЭТА).

Мал бажынын өзүлдези

СОФИЯ. Делегейнин ийн дугаар дайынын сөөлгү үзүндө Болгарияга малдын баш саны дыка кызырылган турган. Чамдык суурларга хойларнын болгаш инек малдын саны дайын дургузунда 2—3 катап өзөөжөөн турган.

Чурттуң хосталганынын соонда улус эрге-чагыргазы мал ажылын катап тургузар болгаш калбартыр талазы-биле боттук хемчегелерни апарчуткан. Министрлер чөвүлелинин болгаш Болгариянын коммунисттик партиясынын ТК-зынын үндүргени мал ажылын хөгжүдеринин планы

чылгы мал талазы-биле 102 хуу күүсетинге; мыйстыг улуг мал талазы-биле — 92 хуу; мыйстыг бичи мал талазы-биле — 98 хуу; хава ажылынын талазы-биле — 80 хуу күүсетинге болгаш оон-даа өске.

Мал чеминиң базасы чедикшиянин-биле калбарып турар. Күрүне-нин болгаш күш-ажылдын кооперативтер чеге ажил-агыйлары Совет Эвилелинин үлөгери-биле мал чеминиң силдөөшкынын калбаа-биле ажылгап турар. (СЭТА).

Стивенсонга болгаш Эйзенхауэрге Холлинэнниң бижип

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед Пресс агентилелин корреспондентизинин медегел турарын өзугаар аларга, депшилдегил партиядан президентинин албанына депшитирип турар кандидат Викент Холлинэн демократтыг болгаш республиканың партиялардан президентинин албанына кандидаттар Стивенсонга болгаш Эйзенхауэрге Кореяда дайынын озалдадышкын чокка соксадырынга чөлшээржеринче кыйгырып турар бижикти Трумэнге чорудар деп саналды сумелээ. Президентинин албанына кандидаттарнын ийдириинге чоруткан саналына Холлинэнниң бижип турары:

«Туттурган шериглерни бистин холдууска хевээр тудуп тургузары оон карачангыс аажок сорулгасы болуп турар дайынга бистин кижилериниң амы-дынын анаа-ла хей черге үстүп турарынын чылдагаанын америк улус билип чадап турар болгаш олар ол дайыны деткивейн-даа турар. Бо айтыры — Кореяда да-

йын бо чылын — сонгулдар чылында политикаын бүгү-ле айтырыларындан бодунуң уjur-дузанын талазы-биле артык болуп турар. Оон ужурунда Кореяда чугааладышкынын чорудуп турар бистин төлөөлери: дайын чорудушкуннарын соксатканынын соонда ийн талаларын хамааты төлөөлериин чугаалажып көөрүнге туттурган шериглер дугайында айтырыгы сонгаарладып кааш, ам чөлшээржерипкен хамаарышпас шугумунга үндөйлөш, аткылажышкынын доп-доруан соксадырынын дугайында тайбычдылга дугуржулгавын чарар деп айтышкынын бөрин дилээн бижикти Трумэнге чорудар дээринге мекээ чүдүлгүзүп, катыжарын силерден дилеп тур мен. Туттурган-на бүгү шериглерин ыяа-ылга дедир эгидерин айтып турар Женева дугуржулгавына бистин чазаавыс ат салган ужурунда бо айтырыгы үзе шиптирлээрни берге эвес болур уjurлуг». (СЭТА).

Морис Торезтин оглун тудуп хоругдааны

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелин медеззинге үндөйлөш дынадып турары болза август 22-де Париже Франциянын коммунисттик партиясынын чигине секретари Морис Торезтин оглун туткан

болгаш «Санте» кара-бажында хоругдаан.

«Күрүнеин иштиги айыыл чок чогуунга халдаашкын кылган дээш» оону буруудадып турар. (СЭТА).

Улустарнын тайбың камгалаан конгресинге белеткел

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүлелинин секретариатынын адынады

ПРАГА. Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүлелинин секретариаты моон адаанда дынадыгын парлаан:

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүлелинин Берлинге июль 6-да шиптирлээни, улустарнын тайбың камгалаанын конгресин чылдырар дугайында кыйгырып болза, улустарнын угаан-медерелинге дүргени-биле таарынын кирип турар дээрзин бистирин баштайгы алган медегелдеривис көргүзүп турар.

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүлелинин шиптирине улустар изинбиле байырлап турар болгаш тайбың талалакчылары амгы үеде улустарнын конгресинге белеткелеринин талазы-биле калбак компаниячы чорудуп турар.

Оон дузазы-биле конгрессти белеткээр дээш чүүл-бүрү хевириниң дыка хөй чурттарынын улустарнын ортузунда улустун санал-оаналын алыр чорук чоруп турар.

Индияда, Францияда, Великобританияда, Италияда, Кыдатта, Болгарияда, Германияда, Австрияда, Бельгияда, Албанияда, Кореяда, Японияда, Иранда, Бразилияда, Чилида тайбың талалакчылары улустун санал-оаналдарын аларынче эгеле кириптер деп шиптирлээнер.

Язы-бүрү чурттарда улустун санал-оаналын аларын ажилдары чүүл-бүрү хевир-биле чоруп турар. Францияда болгаш Италияда чурттакчыларнын тус-тус бажынарда, кудумчуларда болгаш кварталдарда, бүдүрүлге черлеринде болгаш суурларда-даа муң-муң саныг санал-оанал солчушкунуң хуралдар эрттип турар. Ол хуралдарга бүгү-ле саналдарны чугаалажып, сларнын дээрелерин күлээп ап, чер-черин конферениаларына баар төлөөлери сонгуп турар. Олар болза, департаменттерин провинция (область) болгаш адыктын соонда национал конферениаларына белеткенип туралар.

Чамдык чурттарга ажилчыларнын тайбың камгалаанын хуралдары (профвизилдеринин дузазы-биле), а ол ышкаш тараачыларнын

конферениалары болур, оларга чурттакчыларнын ол социал кезектеринин онза эрге-ажыктарын барымдаалап тургаш, тайбың камгалаар дээш демиселге оларнын салышкынын чугаалажып көөр.

Бельгиянын тайбың талалакчылары болза, чер-черин болгаш провинцияларнын төлөөлөгелер органиаларнын кезижүнеринче (сонгутурган кижилерге), а ол ышкаш парламенттинин депутаттарыне чурттык чонун тайбыңче чүткүлүн илеридир дээш хөй саныг төлөөлери чорудар деп турар.

Улустарнын конгресинин чыгыза чогуур хуну — декабрьн 5-тин алдарлыг хунуң демдегээри-биле «Тайбың неделязын» эрттирер деп Тайбсваалда (Мурнуу Африкада) тайбың талалакчылары шиптирлөп алганнар.

Улуг идеякейлик чорук-биле эргип турар бо бүгү компания болза, тайбың талалакчыларынын тус-тус национал шимчээшкениринин органиаларга талазы-биле быжыгып, тайбыңнын чер-черде комитеттерин тургузуп ийке азы быжыктарына, оон-биле чергелештир конгрессти белеткелди ачшалдырарына, эң ылангыя төлөөлериин орук хөлезини төлөөлери хергелетип ачканын почта открыткаларын салдылап, чылда-биле мөөнээринге улуг деткичелиг болуп турар.

Тайбың талалакчыларынын национал конферениалары Японияга, Францияга, Румынияга, Швейцарияга, Болгарияга, Таиландга болгаш өске-даа чурттарга декабрьнин эгезинге чедир эрткилээр.

Ынчангаш конгреске белеткенири-биле холбашкан ажил бүрү-ле болза, Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүлелинин кыйгымын делегейде эр, херэжени киж и бүрү-зүнүң медерелинге аас болгаш бижимел-биле-даа чедирер арганы берип турар. Улустарнын тайбың камгалаан конгресин тайбың камгалаан улустарнын шиптирлиги турсоруунун илередикчи болдуларына эргежок чугула чүдүлгелери олар тургузар. (СЭТА).

Тайбың дээш, национал хамаарышпас чорук дээш демиселде япон тараачынар Япониянын тараачын эвилелинин VI съездини

ТОКИО. Япониянын тараачын эвилелинин алдыгы съездини Токиода ажытынган.

Ол эвилелин күүскомуунун съездине кирип келген эвилелин программанын төлөвилелин «Номин симбу» солун парлап үндүргөн. Тараачыларнын үптөп хоозураларынын политикаын, дайынга белеткелдеринин политикаын иштиги болгаш даштыкы-даа реакциялар күштелдирип турар. Яды тараачынар, а ол ышкаш тараачыларнын ийги болгаш үшкү-даа оолдары (чер үлөдө-зинге эзыгуур салгаар эргези чоктар.—Ред.) ажил чокталып бар чоруурлар. Тараачыларнын черни кааптары болгаш чаш уругларын седыглай бээр чүдүлгелериниң саны көвүдөп, өреленишкенин болгаш үндүрүг тыгышкынын туну улгадып турар апарган деп төлөвиледе чугаалап турар.

Төлөвиледе айтып турары болза: дыка хөй саныг тараачынар черлеринден сывыртып турар, ынчангаш ол черлерин шериг баазалары кылып турар болгаш монополияларнын үндүрүп турар бааранынын өрткертери аартап, көдээ ажил-агый продукттарынын өрткертери чигеп турар болгаш оон-даа өске.

Ол политикага тараачынар таарышпай турарын илередип, эида уурлангып турарлар деп ук төлөвиледе бижип турар.

«Национал хамаарышпас чорук дээш иштиги болгаш даштыкы-даа монополия капиталына уdur чарт-

тык-феодалчы сүзүлгөшкенин узуткаары дээш демисел — бистин кол сорулгавыс болур. Бистер чынгыс талалыг тайбың керээзин, «айыыл чок чоруктун пактызын» болгаш административтиг дугуржулганы күш чок болдуларына, а ол ышкаш америк гарнизон шериглерин (амгы үеде Японияда ээлеп чагырарынын шериг деп адатырып турар.—Ред.) чурттан үндүрени негештирип, шериг баазаларын хевээр арттырып турарына уdurланып, катап чепсегленишкениге болгаш шериг албанын ыяаыла эрттиренин дүрүмүңе уdurланып, дайынга белеткениринин политиказынга уdurланып тур бис, бистер үлетпунуң болгаш көдээ ажил-агыйнын тайбың адырларын сайзыраларын, Совет Эвилели-биле болгаш Кыдат-биле седыглажышкынын негеп, фашизмдиглениг политиказынга эң ылангыя — «үредеги ажил-чорудулгалары» болур базанын дугайында хоойлууга» уdur демисеип турар бис».

Бүгү тараачыларнын көдээ черлерде яды болгаш чартык пролетаржы тараачын элементтери-биле катый чангыс-ай фронтуну тургузарынын болгаш ажилчы ангы-биле эвилелдешкен демиселди организастазарынын эргежок чугулазын программанын төлөвилелинде айтып турар.

Ол ышкаш съездинин лозунгтарын солуннар база парлап үндүргеннер. (СЭТА).

Тайбың дээш, национал хамаарышпас чорук дээш демиселде япон тараачынар Япониянын тараачын эвилелинин VI съездини

Кыдатта биче националдарнын институтунда каарлар белеткел

ПЕКІН. «Гуаминжибао» солунун медезлеп турары болза, Сонгу Чөөн Кыдаттын биче националдар институтунда кадр ажилдакчылар белеткээриниң курстарына баштайгы доозуп үнүшкүн болган. Ол курстарны 13 националдарны төлөөлөи 529 киж и: уйгурлар, дунганнар, тибеттер, моолдар, казахтар, дунсянар, саналар, баоянар болгаш өске-даа националдар доозуп үнгөн. (СЭТА).

1952 чылдын II кварталынын дургузунда Герман Демократтыг Республикага чоруткан социалисттиг чарыштын түннели

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканын Министрлер Чөвүледи бодунуң эчелдегил хуралына республиканың заводтарына болгаш фабрикаларына 1952 чылдын II кварталынын дургузунда чоруп турган социалисттиг чарыштын түннели кылгаш, чарыштын мурак-

чыларын шанагылаан.

Республиканың 48 бүдүрүлге черлери муракчыларнын санында киргеннер. Ол бүдүрүлге черлериниң ажилчы чоннарына кызыл туктары тывыскалар болгаш ашка шаңчалдарын бээр. (СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустуң армиясынын Кол командьалынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканын Улустуң армиясынын Кол командьалынын август 22-де медезлээни болза.

Эрткен хуннерин дургузунда фронтларга онза ескерилгелер болгаш багн. (СЭТА).

„Кореяда айыылдыг дайынны соксадыр!“ Сураглыг 43 америк хөй-ниитичи ажилдакчыларнын медегелди

НЬЮ-ЙОРК. Августун 20-де сураглыг 43 америк хөй-ниитичи ажилдакчылар Кореяда дайынны долдоруан соксадырыне кыйгырып турар медегелдин парлап тартаткан болгаш анаа «Американнарнын тайбың дээш походу» болгаш «Тайбыңнын национал референдумуну» организастаары катаяжып алгаш, Кореяда дайынны соксадырычын дугайында айтырыгы 1952 чылдын сонгулда кампаниязынын кол айтыры болдулары чарлааннар.

Кореяга тайбыңчыдылганы озалдадышкын чокка тургузарын канчаар көрүп турарынын дугайында санал-оанал алышкынын чурттуң чурттакчыларынын ортузунга чорудар. Ол санал-оанал алышкынын тундөлөрдери сонгулда болурунга чедир тайбыңчыдылганы тургузарына деткичени кылары негези негелдер-биле катый күрүне болгаш хөй-ниити албанына сонгутурар деп турар кандидаттарга тывыскан турар уjurлуг.

Ол медегелде чугаалап турары болза: «Корея дайынын эгелээнинден бээр ийн ажыг чылдар эрткен. Миллион-миллион кижилер үлгүлээн, оон иштинде бистин 120 муң ажыг солдаттарыныс болгаш кандыг-даа буруу чок, санап четинмес корей эр болгаш херэжени кижилер бар. Ол кээргенич чурттуң ховулары, хоорайлары худ-далган кылдыр узуткатынып турар. Америк улустун дыка хөй нуруузу санал-оаналдар алышкынына, дыка хөй саныг улуг-улуг национал организацияларнын резолюцияларына болгаш солуннар редакцияларына чорудуп турар чагааларына Кореяда дайынны соксадыр деп күзеп турарын илередип турда-ла, дайын үргүлчүлөшкөн турар бүгү-ле айтырыгы хан төгүшкүнү чокка конференианын столунуң артынга чедип аларын америк улус күзеп турар.

Киж и төрөлгетенин мурнунга, чурттуң мурнунга бистин хүлээлгөвүс — улус болза, Кореяда дайынны соксадырын күзеп турар-дыр деп бистин политик болгаш шериг-даа талазы-биле баштыннарымыска тайылбырлаарымыс болуп турар. Паньмынчюнда шиптирлетимей турар карачангыс айтырыг болур туттурган шериглерни дедир эгидеринин дугайында айтырыгта кандыг-даа хамаарылга чок чорук — Сонгу Кореянын 78 хоорайларын бомбалаарынын дугайында планын, өлүмнү болгаш хоозуралганын планын чарлааны-биле холбаштыр ол

хүлээлге улам-на улгадып турар.

1952 чыл болза, бистин чуртувустун төөгүзүңгө төөгүлүг уjur-дузаты сонгулдарынын чылы болур. Хамааты киж и бүрүзү сонгукчу болганда бодунуң ролон болгаш ол сонгулдарынын чугулазын эки билер. Бир эвес бо талазы-биле айтырыгы сонгулда кампаниязынын чоруп турарынын үезинде тургузуп келир болза, хөй-ниити албанына кандидаттар, эң ылангыя президентинин албанына депшитирип турар кандидаттар Кореяда дайынны соксадыр дугайында улустун негелдизинге чөлшээржер уjurга таваржып анаар ышкаш шак ол хире хемчээл-биле америк улустун артында Кореяда дайынны соксадырына күзеп неперээ деп бистер быжыкы-биле идегеп турар бис.

Оон ужурунда тайбың дээш, Кореяда дайынны соксадырынын айтырыгын талазы-биле айтырыгы национал референдумга киржип тургаш, отту доп-доруан соксаткаш, шиптирлетимей айтырыгынын шуптузун конференианың столунун артынга шиптирлээни чедип аларын бистин чуртувуста ак-ла сеткилди эр, херэжени кижилерин бистер кыйгырып тур бис. Ол санал-оанал алышкынынын тундөлөрдери хөй-ниити албанына кандидаттарга хүлээлдеп бердинген турар уjurлуг. Бистер шупту организастаары — хүрээ-хиттин, профвизилдеринин, хөй-ниитинин, херэжениеринин, аныктарын болгаш хамааты клубтарын организастаарынын тайбың дээш, Кореяда дайынны соксадыр дээш национал референдуму деткириин кампаниянын эгелээринге киржирипче кыйгырып тур бис».

Медегелде ат салганнарын аразында: профессор Уильям Дюбуа, профессор Филипп Морресон, чогаалчы Говард Фаст, америк-совет найырдалжышкынын национал советинин даргазы доктор Джон Кингсбери, профессор Моос Ловетт, сураглыг экономист Скотт Нириин, тайбың камгалаанын херэжениер омитетинин даргазы доктор Клементина Паолоне, Поль Робсон, бактериолог доктор Теодор Рауэзбери. «Американнарнын тайбың дээш походу» деп организастаары удурткучуларынын бирээзи доктор Уиллард Эпхаус. (СЭТА).

СПОРТ

Кызыл „Динамозунуң“ аштырганы

Бо чылдын август 24-те, даштаныр хунде Кызылдын Совет Тыванын беш чыл ою аттыг стадионуна Кызылдын бут-бөмбүүнүң «Динамо» командазы Черногорскин команданын биле уjurлашкан.

Кежээкиниң 17 шак турда оюн эгелээн. Оюн удур-дедир атакаларышкынын биле чоруп турган. Кызылчылар дүрген темпини боттарыныг уdurланыкчыларына таварыштырганнар. Элээн каш минута эрткен сөөлүнде кызылчыларнын артык ойнаары тодаргайлатына берген. Ынчангажок, кызылчыларга бир-ле чүве четпес турган. Ол болза, уdurланыкчызынын хаалганын чазышкын чок шиптирлиг тевишкенин барык-ла чок турганы болур. Черногоржулар колдуунда камгаланып, хаа атакалап турганнар. Ынчалгажок оларнын атаказы ондайлыгы турган, чүге дээрге, олар болдунар арга таваржып келгенде, тевишкенин ыяаыла кылып турганнар.

Оюнун баштайгы чартынын 15 минутазында шөлдүн солагай талакы азыгда тукчугаштын чогуунан бөмбүктү охтар эргени черногоржулар алганнар. Черногоржуларнын бир халдакчызы 25 метр хире черден дыныг эвес тевишкенин кылырга, кызылчыларнын вратары Сидоров бестин шимчеш дивээн. Бөмбүк сеткада. Сан 1:0 черногоржуларнын талазында.

Кызылчылар атаказын уламчылавышаан турганнар. Хаалганын мырдай чанындан каш-даа тевишкенин кылгаш, чаксаннар. Чамдык тевишкенинери черногоржуларнын коичүг эки ойноп турган вратары тудуп ап турган. Оюнун баштайгы

чарты черногоржуларнын талазында 1:0 болуп доозулган.

Оюнун ийги чартында кызылчылар, ылангыя команданың тренери эш Г. Сидоров чамдык өскерилдери кылары көрүкчүлөр манап турган. Команданың үнүп келген. Оюнун ийги чарты эгелээн. Кызылчыларын бир шыраак халдакчызы Кошкоровту тренер эш Г. Сидоров командага чоокта чаа ойноп кирген футболист А. Лопанин-биле солаан. Ынчалгажок, Лопанин кончук багай ойнаан. Ынчангаш кызылчылар барык-ла 10 кижилиг состав-биле ойнааннар. Ынчалгажок, олар атакаларышаан турган болгаш бир саны кирип алганнар-даа. Оюнун ийги чарты орту кирди чорда, ырактан оожум тепкен бөмбүктү кызылчыларнын вратары база кирипкен. Оюн доостур чыгач чорда, черногоржулар үшкү бөмбүктү киригеш, камгалады улам-на дыңзыташ, уdurланыкчыларын 3:1 санга удуп алганнар.

Ойнаашкын талазы-биле артык күштүг хирезинде-ле «Динамо» команда комундангы аштырылга таварышкан. Команданың комундангы аштырганынын талазы-биле оң тренери эш Г. Сидоров улуг буруулуг. Чүге дээрге, ол команданынга мынчага чедир эки вратарынын тып албаан. Оон ынай халдакчыларын хаалгаже чазышкын чок дыныг тевишкениер кыларына база өөртпээн.

Ол оюнун судьясы эш Хабибулин кызылчыларнын талазынча чаа шиптир, шын эвес байдалды көргүскенин база демдеглээр херек.

С. ТАМБА.

Харысалагы редактор О. А. ТОЛГАР-ООД.